

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. הנודר מן הבית ... עלייה בכלל הבית הנודר מן עלייה מותר בבית.....1
- ב. בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה ... אבל בית סתם אינו מראהו עלייה.....2
- ג. הנודר מן המטה ... דרגש בכלל מטה הנודר מן הדרגש מותר במטה.....3
- ד. כשהן מברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש.....4
- א. לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו.....4
- ב. אם היתה מטה המיוחדת לכלים אין צריך לכפותה ... דרגש מתיר קרביטיו והוא נופל מאליו 5
- ג. כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג.....5
- ד. מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו.....5
- ה. הנודר מן העיר מותר ליכנס לתחומה של עיר ואסור ליכנס לעיבורה.....6
- ו. אבל הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפנים.....6
- ז. ויצא הכהן מן הבית ... עד שיצא מן הבית כולו הא כיצד עומד בצד המשקוף ויסגיר

7

דף נו.

א. הנודר מן הבית ... עלייה בכלל הבית הנודר מן עלייה מותר בבית

הנודר מהבית¹, אסור בעליה, שסמוכה על גבי הבית, וכן אם נדר סתם שלא יכנס בבית אסור בכל עליה² שהכל בכלל בית.

אבל נדר מבית ידוע³ מותר בעליה שאצלו, שהרי זה כשני בתים ונדר מאחד מהם שהוא מותר בשני. וכן אם נשבע שלא יכנס בבית ידוע מותר בעליה שעל גביו, כיון שלא נאסרה עליו הנאת הבית,

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריז כח

² ערך לחם למהריק"ש שם

³ ערך לחם למהריק"ש שם

הלכות הדרה היומי

מסכת נדרים

י"א שבכל אופן מותר בחדר⁴ וביציע⁵ שאינם בכלל בית⁶. וי"א⁷ שחדר ויציע בכלל בית שיש שקוראים להם בית. והרי ספק נדרים יש להחמיר.

וכל הנזכר תלוי לפי לשון המקום ובימינו לפי לשון בני אדם כל הבניינים שעם הבית כלולים בשם בית⁸.

הנודר מעליה, מותר בבית.

הנודר מהבית אינו אסור אלא בבית שיש בו ד' אמות על ד' אמות⁹.

ב. בית בכיתי אני מוכר לך מראהו עלייה ... אבל בית סתם אינו מראהו עלייה

⁴ בחו"מ ריד ב פירש הסמ"ע דהיינו חדר לפניו מהבית שעושים להצניע שם ממונם וכלים ואין תשמישם לדירה כמו הבית, ומשמע מדבריו שאם תשמישם שזה לבית נמכרים עמו, וכ"כ בשו"ת בית אפרים חו"מ סימן לב שכן דעת הרשב"ם, אלא שמדברי הרא"ש משמע שאפילו חצר שתשמישו שזה עם הבית אינו נמכר, וחולק על הרשב"ם, וסובר דיציע וחדר שאינם נמכר בכלל הבית, היינו טעמא משום שהם דבר בפני עצמו ולא בטל אגב בית, עיין שם..

⁵ ואם הוא פחות מד"א בין חדר בין יציע נכלל בכלל הבית שאז אינו חשוב בפני עצמו, עיין בשו"ת שבו"י ח"ג קפ ועי' ביאור הגר"א חו"מ ריד סק"ו דהיינו דע"ד, ויש להסתפק אם האורך משלים לרוחב וכמה פירושים נאמרו ביציע, יש שפירשו שהוא בנין נמוך בצד הבית, ויש שפירשו שהוא בנין הבנוי סביב בכותל והיו בנויים זה למעלה מזה, ועי' בטור ובנו"כ שהאריכו בזה, ועכ"פ מדברי הרמב"ם נראה שהוא תשמיש לבית אבל אינו מעיקר הבית, ולכן אינו נמכר עמו. פתחי חושן חלק ח פרק יד הערה יא

⁶ ש"ך שם לד מהרא"ש שמדמה לה להא דהמוכר את הבית לא מכר את החדר ולא את היציע
⁷ יד אברהם שהשיג דרך לחומרא מדמינן מכירה לנדרים, דהוי חומרא להלוקח בעל השטר שידו על התחתונה כשמכר לו בית סתם אינו נותן לו רק עלייה, דהוי חומרא ללוקח, דיד בעל השטר על התחתונה, ולפי זה הכי נמי בחדר ויציע, אין ראיה ממכירה דהוי חומרא ללוקח המוציא, לנדרים להקל דלישרי בחדר ויציע. והרא"ש אזיל לטעמיה דסבירא ליה גבי מכר את הבית [בבא בתרא פ"ד סימן א – ב] דחדר ויציע לא הוו בכלל אפילו אם מצר לו מצרים החיצונים כמו שכתב הב"י בחו"מ שם [עמוד קכח ד"ה ומ"ש וכתב; עמוד קמ ד"ה ומ"ש]. ואם כן לדעתיה ליכא אינשי דקרי ליה בית כלל, ומשום הכי גבי נדרים נמי מתיר. אבל להפוסקים החולקין שהובאו בחו"מ שם סעיף ב' [בהגה] וי"א [בהגה] וריש סימן רט"ו סוף סעיף א' [בהגה] דסבירא להו דאם כתב לו כן הוה חדר ויציע בכלל, ועל כרחך סבירא להו דאיכא אינשי דקרו להו בית, ואם כן גבי נדרים אין לנו להקל דלא גרע מעלייה.

⁸ ערוך השולחן שם סעיף מט

⁹ חי' רע"א יו"ד שם מתוס' סוכה דף ג. ועיי"ש בהלכות הדרה היומי דינים נוספים בבית זה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

האומר לחבירו בית אני מוכר לך ולא פירש איזה בית, יכול ליתן לו עליה¹⁰, אבל אם אמר לו בית בביתי אני מוכר לך, יש אומרים¹¹ שאינו יכול ליתן לו עליה. וי"א¹² שיכול לתת לו עליה.

הדברים אמורים¹³ רק במקום שאין שם מנהג ולא שמות ידועים לכל דבר ודבר בפני עצמו, אבל במקום שנהגו שהמוכר כך מכר כך ה"ז מכור, וסומכים על המנהג בין בקרקעות בין במטלטלין, וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם באותו מקום, ואחר המנהג, רק במקום שאין ידוע בו מנהג ולא שמות מיוחדין אלא יש קורין כך ויש קורין כך עושים כמו שפירשו חכמים.

ובזמננו במדינותינו כל הבנינים כלולים בלשון בית, ואין ללמוד ממה שהיה בזמן חז"ל¹⁴.

ג. הנודר מן המטה ... דרגש בכלל מטה הנודר מן הדרגש מותר במטה

הנודר מן הדרגש¹⁵ מותר במטה, מן המטה אסור בדרגש¹⁶ שהוא כמו מטה קטנה¹⁷.

ובימינו דרגש איננו בכלל מיטה כלל, אלא הרי הוא כבסא קטן, והנודר מן המיטה מותר בדרגש.

¹⁰ רמ"א חו"מ ריד סעיף יב, ועי' בסמ"ע סוף ס"ק מט שעכ"פ צריך להיות ד' על ד' אמות.

¹¹ דעלייה גרועה טפי מהבית מפני העלייה והירידה, אף על פי דעלייה ג"כ מיקרי בית בדמסיק ויד בעל השטר על התחתונה, מ"מ מדרקדק וא"ל בית בבתי, ולא קא"ל סתם בית אני מוכר לך, משמע דבא לומר דהמיוחד טפי בשם בית מכר לו, סמ"ע שם מח

¹² בסמ"ע שם ס"ק מח שיש אומרים בדעת הרמב"ם שאפילו כשאומר בית בביתי יכול ליתן לו עליה, ועי' ט"ז.

¹³ ערוך השולחן חושן משפט סימן ריד סעיף א מהרמב"ם פרק ו דמכירה וכיין שו"ע סימן רטו סעיף ה, סימן ריה סעיף יט וסימן רכ סעיף מז

¹⁴ ערוה"ש שם ב ועיין פתחי חושן שם הערה ה שלכאורה נראה שגם פירושי חז"ל והפוסקים מבוססים על אומד דעת בני אדם בזמנם, וממילא בזמננו קשה לקבוע הלכה למעשה עפ"י מה שנאמר בשו"ע.

¹⁵ רמב"ם הלכות נדרים פרק ט הלכה טו

¹⁶ דרגש הוא מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב, וכשרוצין לנמותרו תוחבין הרצועות בנקבים שבארוכות המטה ועונבין אותן, פעמים שיש אונקליאות של ברזל בארוכות המטה שעונבין בהן את הרצועות ערוך השולחן העתיד הלכות כלים סימן ר סעיף ד

¹⁷ בפירוש המשנה ביאר הרמב"ם שהיא מטה קטנה לעלות לגדולה ואף על גב דבפרק הנודר מן הירק (שם ע"ב) לא חלקו בין מטה לדרגש אלא דמטה אעולי ואפוקי בבוזי דרגש אפוקי ואעולי באבקתא סובר רבינו ז"ל דמפני כך אינה כ"כ חזקה דרגש כמטה שמטה מסורגת בחבלים חזקים מה שאין כן בדרגש מפני שאינו לשכב עליה אלא לעלות לגדולה. לח"מ שם

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ד. כשהן מברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש

כבוד גדול נוהגין במלך, ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם, מת לו מת¹⁸ אינו יוצא מפתח פלטרין שלו, וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב¹⁹ על הדרגש²⁰.

א. לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו

כבר התבאר במסכת מועד קטן דף טו. ודרף כזו. שאבל חייב בכפיית המטה²¹, ובשעת שינה ואכילה יושב על מטה כפויה, ועכשיו לא נהגו בכפיית המטה מפני שיאמרו העכו"ם שהוא מכשפות, ועוד שאין המטות שלנו עשויות כמטות שלהם כדי שיהא ניכר בהם כפיה. ונהגו להקל לישון על גבי מטה, ובפרט בדורות שלנו שירדה חולשה לעולם²².

¹⁸ רמב"ם הלכות מלכים פרק ב הלכה ד

¹⁹ אבל בכהן גדול אינו כן אלא כשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל, כמבואר ברמב"ם הלכות בלי המקדש פרק ה הלכה ו, ועיי"ש במראה הנונה

²⁰ עיין ערוך השולחן העתיד הלכות מלכים סימן ע סעיף ז הדרגש וזהו מטה כבודה. וצ"ע לפי כל הפירושים לעיל. אולם כ"כ ספר מצוות גדול עשין סימן קיד-קטו "הדרגש הוא מטה נאה וקרויה בלשון תלמוד ערסא דצלא".

²¹ שו"ע ונו"כ שפז א ב

²² ברכי יוסף (סי' שפז סק"א) בשם הפנים מאירות ח"ב (ס"ס קמט). ע"ש. ועיין שו"ת יביע אומר חלק ט', ושם (חיו"ד סוף סימן לט) הביא מה שכתב הדרישה (סימן שפז סק"א) בשם הלכות שמחות למהר"ם, שאין לאבל לישן על מטה אלא על גבי קרקע. וכן כתב הש"ך (בסימן שפז סק"א) מרן החיד"א [הנ"ל] הביא דברי הש"ך, וכתב, אבל הרב פנים מאירות יצא לישע מנהגם של ישראל, והוכיח במישור להתיר לישן על גבי מטה, והמיקל לא הפסיד, ובפרט בדורות הללו שהם חלושי המזג, אין כאן אפילו חומרא. וכן כתב בערוך השולחן, שכן המנהג. וכן כתב בנשר החיים (ח"א עמו' ריב). ואף על פי שמרן כתב בשולחן ערוך (סימן תקנה ס"ב) יש מי שנוהג לשכב בליל ט' באב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו, (והוא מהכלבון) הרי גם זה אינו אלא חומרא בעלמא, ואין ללמוד משם, דשאני חורבן בית המקדש דתקיף לן טובא. ועיין בשבו"י ח"א סי' צ ובעיקרי הד"ט יו"ד סי' ל"ו אות כ"ו ובשו"ת דברי מלביאל ח"ב סי' צ"ב

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

יש נוהגים להפוך הכר והכסת²³, וכן יש נוהגים להפוך מטתו של הנפטר²⁴.

דף נו:

ב. אם היתה מטה המיוחדת לנלים אין צריך לנפותה ... דרגש מתיר קרביטיו והוא נופל מאליו

מדין הגמ' חייב לכפות המטה כל שבעה²⁵, ולא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל המטות כמו שהתבאר, המטה המיוחדת לכלים או למעות אינו צריך לכפותה, דרגש אינו צריך לכפותו אלא מתיר את קרביטיו והוא נופל מאליו. ועכשיו לא נהגו בזה כלל כנזכר.

ג. כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג

כל הכלים²⁶ אין מקבלין טומאה עד שתגמר מלאכתן, וכלי עץ מאימתי מקבלין טומאה, המטה והעריסה משישופם בעור הדג²⁷, גמר שלא לשוף מקבלין טומאה.

ד. מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו

²³ רע"א שם בשם ב"י שכתב בשם רבינו ירוחם ראיתי בכל המקומות שמהפכים את הכר או הכסת רמז לזה, ואע"פ שלא דברו חכמים אלא במטה של עץ ושל חלים, וכן כתב שם בב"ה וכתב הריב"ש שבב היו נוהגים בארצו להפוך הכרים והכסתות וכ"כ שם הר"מ סק"ג ובד"ת שם הביא דבריב"ש שם מבואר שאם הנזי של הכר בצד אחד יש להפוך הכר שיהיה הנזי למטה, אבל בכרים וכסתות שלנו לא שייך זה.

²⁴ במעבר יבוק דף קע"ט כתב שיש נוהגין לכוף עכ"פ מטתו של הנפטר, ובמשמרת שלום אות כ' — י"ח הביא את המעבר יבוק הנ"ל, וסיים והאידנא לא ראיתי שיכופו גם מטת המת, אלא נהוג שמכסין מטת המת בלבד לחוד, ואין מקשטין אותה כל ז' בכרים וכסתות כדי להכיר מקום הנפטר

²⁵ רמב"ם הלכות אבל פרק ה הלכה יח

²⁶ רמב"ם הלכות כלים פרק ה הלכה א

²⁷ פירשו הר"ש והרא"ש והר"ב דזה אינו שיפוי ליופי אלא להסיר הקיסמין שבהם שמשרטין את הבשר ולא חזו למלאכתן ע"ש. ואי קשיא מה שייך לזה עור הדג י"ל שיש מין דג שיש בעורו כמין מחטין קטנים דקים והם מסירין את הקיסמין [ת"י]. אבל רש"י ז"ל בסנהדרין [כ' ב'] שהובא משנה זו ופירש"י משפשפם בעור הדג כדי להחליק הארוכות לייפותם, עכ"ל. וכן משמע מסתימת לשון הרמב"ם. ובפ"י המשניות כתב מפורש בזה"ל: עור דג ידוע ימרוקו בו הכלים וימרק ויבהיקם, עכ"ל. הרי להדיא שזהו ליופי, וצ"ל לדבריהם דאדרבא זה קמ"ל, דאע"ג דבכל כלי עץ שיפוי לא מעכב מ"מ במטה ועריסה מעכב, משום דכל זמן שלא ישופם לא יישן בו ולא ישב עליו. ערוך השולחן העתיד הלכות כלים סימן קצא סעיף י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

נקליטין הם שני עמודים שבאמצע דופני המטה, אחת מראשותיה ואחת במרגלותיה, ומניחין קנה מלמעלה מזה לזה ופורסין עליו את הכילה, ופעמים שעושין מסמורות מפוצלין בראשיהן והיא אונק.

לפיכך מטה²⁸ שנקליטיה יוצאין ממנה אי אפשר להפכה אין בה דין כפיית המיטה ממדינא דגמ' ולכן זוקפה ודיו.

ה. הנודר מן העיר מותר ליכנס לתחומה של עיר ואסור ליכנס לעיבורה

העיר מתחלקת לשלשה איזורים: העיר עצמה. עיבורה של עיר, שהם שבעים אמה ושיריים שנותנים לעיר מסביב, שרק משם ואילך מתחילים למדוד תחום שבת. תחומה של עיר, שהם אלפים אמה מחוץ לעיר.

הנודר²⁹ מהעיר, מותר להיכנס לתחומה כלומר לתוך תחום אלפיים אמה של העיר³⁰, ואסור ליכנס לעיבורה, כלומר לתוך שבעים אמה ושיריים³¹.

ואם יש הרבה בתים מחוץ לעיר כל אחת בתוך ע' אמה של חבירתה כל אלו נחשבים כהעיר אפילו היה המשך על כמה מילין³².

ולכן הנשבע שלא לצאת מהעיר, אסור לצאת להלאה משבעים אמה ושיריים מכלות העיר ואם יש הרבה בתים מחוץ לעיר כל אחת בתוך ע' אמה של חבירתה אין מודדין אלא משם ולהלן³³.

ו. אבל הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפנים

²⁸ רמב"ם הלכות אבל פרק ה הלכה יח

²⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריו כט

³⁰ ואף על גב דלענין שאר דברים תוך התחום דין עיר עליו כמו שנתבאר בא"ח ס"ס תצ"ו ור"ס תקע"ד ולקמן סי' רכ"ח סוף סעיף ל"ג בהג"ה שאני הכא בנדרים דהלך אחר לשון בני אדם שאינו אלא תוך שבעים אמה ושירים, וכן כ' מהרש"ל פ' כל הבשר סי' נ"ג. ש"ך שם לה והיינו דווקא בנדרים אבל בשאר דברים אף דאין התחום בכלל העיר ולא נקרא על שמו, מ"מ הוא נגרר אחר העיר וטפל לעיר והרי הוא כמותה וזה פשוט. תוספת שבת סימן רמד ס"ק ז

³¹ מדברי רש"י והרמב"ם בפ' המשניות והרע"ב והתוי"ט מבואר דס"ל דמיירי שיש איזה בנין תוך ע' אמה ושירים משמע דבאוויר בעלמא אין דינו כעיר ומדמי לה לדינא דש"ע א"ח (סי' שצ"ח ס"ה) וכ"כ הב"י שם בחד תירוץ וכ"כ הה"מ (פכ"ח מה' שבת) בשם יש מי שדחה אבל דעת הה"מ שם דהכא שאני דהלך אחר לשון ב"א וכ"כ הב"י הנ"ל בתירוץ הראשון וע' באורים גדולים (סי' צ"ז צ"ח): חי רבי עקיבא שם

³² ערוך השולחן שם סעיף נ

³³ ערוך השולחן שם

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

הנודר מהבית³⁴, אינו אסור אלא מהאגף ולפנים, כלומר מקום הגפת הדלת ולפנים. אבל מסתימת הדלת ולחוץ על עובי המפתן על אף שהוא תחת המשקוף מותר. ועל אף שהדלת עומדת משובה פנימה בבניין, ששם אינו נקרא בית³⁵.

ז. ויצא הכהן מן הבית ... עד שיצא מן הבית כולו הא כיצד עומד בצד המשקוף ויסגיר

כהן³⁶ שבא לראות נגע צרעת בקירות הבית, אחר שראה את הנגע יעזוב את הבית, בטרם יכריז על טומאתו, אך אין הוא יוצא אלא פתח הבית. יצא ויעמוד על פתח הבית בצד המשקוף, ויסגיר או יחליט או יפטור שנאמר (ויקרא יד פסוק לח) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וַיִּסְגֹּר אֶת הַבַּיִת, לא שיסגיר והוא בתוך ביתו או בתוך בית המנוגע או תחת המשקוף אלא בצד פתחו, ואם עמד תחת המשקוף או שהלך לביתו והסגיר הרי זה מוסגר.

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ל

³⁵ ואם הדלת פתוחה אם יכול לעמוד במקום האגף עצמו משמע קצת בפסחים [פה ע"ב] דמקום האגף הוא כלפנים ומ"מ י"א דהוי כלחוץ [עמג"א סי' נ"ה סקי"א] וכן הנשבע שיעמוד כך וכך זמן בבית זה ולא יצא ממנה אסור לצאת מן האגף ולחוץ. ערוך השולחן שם סעיף נ

³⁶ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יד הלכה ה